

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Соціальна реабілітація

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	231 «Соціальна робота»
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	4
Кількість кредитів ЄКТС:	4.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Іспит

Автор курсу та лектор:

Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

к.псих. наук кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

galina0189@ukr.net	+38-066-923-16-16	Viber за номером телефону	за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є освоєння сучасних положень, що стосуються питань соціального обслуговування інвалідів та інших соціально-незахищених категорій населення, формування знань і умінь в області соціальної реабілітації для відновлення порушених функцій загального стану людини до оптимального рівня соціального функціонування.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: основні принципи виконання програми реабілітації та етапи визначення реабілітаційної програми; особливості психічних проявів травматичного та посттравматичного стресів, його суб'єктивні та об'єктивні причини, фізіологічну основу, методи оцінки рівня стресових станів; особливості психічного розвитку та соціалізації інвалідів дитинства та осіб з вродженими вадами розвитку; значення ранньої психологічної реабілітації та психологічного супроводу; значення сім'ї та соціального оточення в процесі реабілітації.

Вміння: здійснювати поетапну реабілітацію соматичних, психічних хворих та інвалідів; попереджати формування психічного дефекту, явищ «госпіталізації», ліквідування або зменшення цих явищ; пристосовувати хворих до життя та трудової діяльності, формувати їх позитивне відношення до подолання

життєвих труднощів; проводити виховну роботу з родинами інвалідів з метою формування правильного відношення оточуючих до психологічних та фізіологічних потреб хворою людини; застосовувати в своїй роботі існуючі моделі реабілітації алкоголізму, тютюну та наркотичних залежностей; організовувати реабілітаційну роботу з різними категоріями клієнтів.

Передумови до початку вивчення: Для засвоєння дисципліни повинні бути знання з: «Система соціального захисту в Україні», «Соціальна робота з різними групами клієнтів».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни ознайомлення студентів із базовими концептами, принципами та практичними основами соціальної реабілітації, формування готовності до використання знань про соціальну адаптацію, реабілітацію, інтеграцію осіб із постійними чи тимчасовими обмеженими можливостями здоров'я у практичній соціальній роботі, набуття наукових знань про основи відновлення соціального, психологічного та фізичного здоров'я, функціональних можливостей, життєдіяльності осіб із різними фізичними станами та фізичними можливостями. Вміння використовувати методи та засоби реабілітації в повсякденній соціальній роботі сприяє більш повному функціональному відновленню осіб, які знаходяться у важких життєвих ситуаціях.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
  3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
  4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
  5. Здатність планувати та управляти часом.
  6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
  9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
  10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
  11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
  12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
  13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети
  14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
  15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
  3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
  4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
  5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.
  6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.
  9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.
  10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.
  11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
  16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.
18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.
20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.
4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.
6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
9. Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної допомоги.
15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.
19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.
22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Структура курсу

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Сутність соціальної реабілітації та реадптації.	2/2	Історичні поняття соціальної реабілітації Сутність соціальної реабілітації та реадптації. Цілі і завдання дисципліни. Принципи та структура соціальної реабілітації та реадптації.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
2.	Існуючі компоненти в соціальній реабілітації.	2/2	Соціально-медичний компонент реабілітації. Психологічний компонент реабілітації. Соціально – педагогічний компонент реабілітації. Соціально- побутової компонент реабілітації. Професійний компонент реабілітації. Соціо-культурний компонент реабілітації.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
3.	Технологія і методи соціальної реабілітації.	2/2	Соціальна діагностика. Соціальна терапія. Соціальна профілактика. Психосоціальні методи.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
				Тести. Індивідуальні завдання.
4.	Інвалідність як суспільна проблема.	2/2	Еволюція суспільних поглядів на інвалідність. Конвенція ООН про права інвалідів – нові підходи до проблем інвалідності. Визначення «інвалідності». Визначення «інвалідності» та «осіб з інвалідністю» в законодавстві різних країн. Міжнародна класифікація функціонування, інвалідності та здоров'я (МКФ). Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
5.	Соціальні та психологічні проблеми осіб з обмеженими можливостями і. Соціальна реабілітація осіб з обмеженими можливостями	2/2	Принципи реабілітації інвалідів. Індивідуальна програма реабілітації інвалідів. Етапи реабілітаційного процесу.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
6.	Соціальна реабілітація осіб старшого віку в стаціонарних установах соціального обслуговування.	2/2	Соціальна реабілітація громадян старшого віку в будинках-інтернатах. Характеристика осіб старшого віку, що знаходяться в будинках-інтернатах. Характеристика середовища, умов проживання в будинках-інтернатах.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
7.	Соціальна реабілітація інвалідів з порушеннями слуху та зору.	2/2	Сутність соціально-середовищної реабілітації інвалідів з порушеннями слуху. Види порушень слуху. Технічних засобів, що використовуються в цілях соціально-побутової та соціально-середовищної реабілітації. Роль органів зору в життєдіяльності людини. Здатність до орієнтації як найбільш значимий вид обмеження життєдіяльності інвалідів з порушеннями зору. Система орієнтирів, забезпечує соціально - побутову та соціальну - середовище	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			реабілітації.	
8.	Основні засоби і методи реабілітації.	4/4	Руховий режим. Лікувальна фізична культура (кінезіотерапія). Фізіотерапія. Масаж. Мануальна терапія. Кінезіотейпірованіе Психокорекція Харчування. Апаратотерапія за допомогою технічних (ортопедичних) засобів реабілітації. Ерготерапія (трудотерапія).	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
9.	Соціальна реабілітація з дітьми та молоддю з особливими потребами.	2/2	Основні завдання в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами. Соціально-психологічна реабілітація. Основні методи соціальної реабілітації молоді з особливими потребами.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
10.	Соціально-психологічна реабілітація дітей, які постраждали від жорстокого звернення.	2/2	Види жорстокого поводження фізичне насильство. Психічне (емоційне) насильство, сексуальне насильство. Нехтування основними потребами дитини. Наслідки жорстокого поводження з дітьми. Психологічна реабілітація дітей, які постраждали від фізичного, психологічного, сексуального насильства, зневаги потребами дитини.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
11.	Система реабілітації жінок, постраждалих від насильства.	2/2	Основи соціально-психологічної реабілітація жінок, які зазнали насильства в сім'ї. Загальні принципи реабілітаційної роботи. Особливість реабілітаційної роботи з жінками, які постраждали від сімейного насильства. Складання індивідуальної програми реабілітації. Методики і техніки програми індивідуальної психосоціальної реабілітації. Загальні вимоги.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Психодіагностика. Допомога в подоланні гострої кризи (кризова інтервенція, індивідуальний дебрифінг).	
12.	Технологія соціальної реабілітації підлітків з девіантною поведінкою.	2/2	Основні принципи соціальної реабілітації підлітків з девіантною поведінкою. Етапи реабілітаційної роботи.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
13.	Соціальна реабілітація «дітей-вулиці».	2/2	Поняття «Діти вулиці». Робота з кризовими сім'ями як попередження появи «дітей-вулиці».	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
14.	Технологія соціальної реабілітації неповнолітніх, які повертаються з місць позбавлення волі.	2/2	Проблема молодіжної злочинності. Зміст роботи та напрямки діяльності фахівця в роботі з колишніми злочинцями. Етапи роботи з молоддю повернулися з місць позбавлення волі.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
15.	Соціальна реабілітація залежних і співзалежних.	2/2	Сутність алкогольної і наркотичної залежності. Сутність співзалежних. Соціальна реабілітація алкоголь і наркозалежних.	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.
16.	Реабілітаційна психологія в умовах екстремальних ситуацій.	2/2	Реабілітаційна психологія: мета, завдання, зв'язок з іншими дисциплінами. Реабілітаційна психологія в структурі галузевих взаємозв'язків. Завдання реабілітаційної психології. Організаційний аспект реабілітаційної психології. Нормативно-правові акти, які регулюють процес психологічної реабілітації Закони України. Постанови Кабінету Міністрів України. Накази міністерств	Презентації в PowerPoint. Ділові ігри. Практичні вправи. Аналіз ситуацій. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Годин и (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			України.	

Рекомендована література

Основна література:

1. Мисули І.Р. Медична та соціальна реабілітація : навч. посіб. / І.Р. Мисулі, Л.О. Вакуленко. – Тернопіль : ТДМУ, 2005. – 402с.
2. Самойленко В.Б. Медична і соціальна реабілітація : підручник / В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев – 2-е вид., переробл. і допов. – К. : ВСВ «Медицина», 2018. – 464с.
3. Лисенко В.П. Сучасні стандарти та критерії в галузі реабілітаційної медицини : навч. посіб. / В.П. Лисенюк. – К. : 2001. – 70с.
4. Золотарева Т. А. Медицинская реабилитация / Т.А. Золотарева, К.Д. Бабов. - К. : КИМ. 2012. – 496с.
4. Стасюк О. Маркетинг у сфері реабілітаційних послуг : навч. посіб. / О. Стасюк. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 159 с.
5. Зверева І.Д. Соціальна педагогіка : мала енциклопедія / І.Д. Зверевої. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
6. Безпалько О.В. Соціальна підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями : Методичні рекомендації / О.В. Безпалько, Т.Г. Губарева. – К. : Логос, 2002. – 48 с.
7. Москаленко В.В. Соціальна психологія : Підручник / В.В. Москаленко – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 624 с.
8. Блінов О. А. Функції та специфіка роботи практичного психолога : навч. посібник / О. А. Блінов, П. П. Криворучко, В. М. Марченко. – К. : КиМУ, 2009. – 462 с.

Інформаційні ресурси.

1. Національна бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
2. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>
3. Сайт №2 системи дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodlesti.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1. Вакуленко Л.О. Основи фізичної реабілітації : навч. посіб. / Л.О. Вакуленко, В.В. Клунчук. – Тернопіль : ТНПУ, 2010. – 234с.
2. Бочкор Н.П. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. – Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. – 84 с.
3. Белікова Н.О. Основи фізичної реабілітації в схемах і таблицях : навч. методич. посіб. / Н.О. Белікова, Л.П. Сущенко. – К. : Козарі, 2009. – 74с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Іспит	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на

Поведінка в аудиторії:

оскарження результатів оцінювання.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.